

Autonomian aika, taustaa Tuunaisen suvun historialle

Vuosi sitten julkaisin kotisivuillamme kirjoitelman, joka käsitteli historiallisia taustoja sukumme vaiheille Suomen sotaan saakka. Tuolloin toivoin, että joku innostuisi tarkastelemaan myöhempää historiaa. Pyrin nyt valottamaan lyhyesti historiaa karjalaiselta kannalta autonomian ajan alusta 1800-luvun loppupuolelle. Aluksi palaan vielä 1700-luvun elämään hieman seikkaperäisemmin kuin aikaisemmassa kirjoituksessa, koska silloin alkaneet kehityskulut jatkuvat läpi 1800-luvun. Juttu perustuu seuraaviin teoksiin: Kirkinen, Nevalainen, Sihvo: Karjalan kansan historia. Arvi A. Karisto: Karjala. Nevalainen, Sihvo: Karjala, historia, kansa, kulttuuri.

Venäläistämisyrittäykset 1700-luvulla

Uudenkaupungin rauhassa 1721 ja Turun rauhassa 1743 Ruotsi menetti ensin Viipurin läänin ja sitten vielä Kymenkartanon läänin. Tätä aluetta kutsuttiin nimellä Vanha Suomi. Alkoi aika, jonka kuluessa alue joutui kamppailemaan yksin olemassaolostaan, erillään emämaasta Ruotsista ja muusta osasta Suomea. Alue joutui olemaan täten erillään kulttuuri-, kieli ja kansallisuusyhteyksistä emämaahan seuraavan sadan vuoden ajan. Katkos oli tuntuva ja vaikutti maakunnan erikoislaatuun vielä kahdensadan vuoden ajan. Vanha suomi säilytti kuitenkin suomalaisen ilmeensä siksi, että alue sai jatkaa entiseltä pohjalta Venäjän alaisuudessa. Näin ainakin rauhansopimuksen mukaan.

Tarkemmin katsottaessa huomataan, että alue ei suinkaan ollut homogeeninen. Venäjän valloittamiin Viipurin läänin(1721) ja Kymenkartanon läänin(1743) liitettiin Käkisalmen lääni, jota oli kohdeltu Venäjällä valloitusmaana jo viidenkymmenen vuoden ajan, Stolbovan rauhasta lähtien. Käkisalmen läänin asujaimisto oli ortodoksista, kun taas myöhemmin liitetyt alueet olivat enimmältään luterilaisia.

Eteläisen Karjalan historiassa alkoi kehitys, jossa keskeisenä oli kysymys siitä kenelle sen maa ja kansa eli talonpojat kuuluivat. Talonpojat olivat Venäjällä kirjaimellisesti turpeeseen sidottuja sekä hallinnollisesti että oikeudellisesti. Jossain määrin aluetta suojeli Pietarin läheisyys, koska hallitusvallan intressissä oli säilyttää olojen vakaus. Turvallisuusaspektiin kuului mm. linnoitusketjun rakentaminen Ruotsinsalmesta Kymiin, Haminaan, Taavettiin ja Lappeenrantaan. Tällä kertaa linnoitukset olivat siis suunnatut Ruotsiin päin.

Karjalaisittain katsottuna Vanhan Suomen aika ja sen jälkeinen 1800-luku kertovat, että vaikka kansa kärsikin orjana olostaan, karjalaiset säilyttivät pyrkimyksen henkilökohtaiseen vapauteen kehnoilta näyttävissä olosuhteissa. Karjala kamppaili sadan vuoden ajan yksin kiistakumppaninaan Venäjän hallitusvalta ja venäläinen maata omistava yhteiskuntaluokka. Täytyy muistaa, että talonpojat olivat joutuneet hakemaan oikeutta laista jo Ruotsin vallan aikana maanomistajaherroja ja kehnoja virkamiehiä vastaan, joten tilanne ei ollut kokonaan uusi. Karjalaisten talonpoikien itsepintaisuus useimmiten vierasmaalasia lahjoitusmaaisäntiä vastaan muodostaa ainutlaatuisen vaiheen Suomen historiassa, jollaista ei muualla tunneta.

Kehittymistä voisi kuvata esimerkiksi Viipuri. Vuonna 1718 väkiluku oli sodan seurauksena alentunut lukuun 1327, mutta oli kasvanut vuoteen 1786 mennessä jo lukuun 3046. Kansainvälisyyttä kuvaa se, että vuonna 1812 Viipurin noin 5000 asukkaasta oli saksalaisia 362, ruotsalaisia 412, venäläisiä 846 ja suomalaisia 1273. Loput olivat sotaväkeä.

Taktikointia

Vaikka Karjala tietyllä tavalla oli Venäjän maakunta, oli kruunun talonpojilla ja niilläkin talonpojilla, jotka olivat tuosta asemasta joutuneet lahjoitusmaaisäntien alaisuuteen, ainakin muodollinen henkilökohtainen ja taloudellinen vapaus. Tämä näkyi mm. kun omistaja yritti pantata talonpoikiaan lainan vakuudeksi ja panttia ei hyväksytty. Ero venäläiseen maaorjatalonpoikaan nähden oli siinä, että näillä oli omistajana aatelinen eikä maaorja voinut valittaa oikeudellisesti tämän ohi. Vanhan Suomen talonpoika pystyi oikeustapauksessa valittamaan keisarille normaalia oikeustietä käyttäen. Se ei kuitenkaan ollut helppoa, koska oikeutta käytiin usein saksan kielellä ja ylemmissä asteissa venäjän kielellä.

Jo 1710-luvulla Pietari I lahjoitti maita Jaakkimasta Jakov Feodorovits Dolgorukoville. Tässä vaiheessa maita ei ollut lahjoitettu ikuisiksi ajoiksi. Esimerkiksi keisarinna Katariina II lahjoitti Jaakkiman ikuisiksi ajoiksi ja perinnölliseksi kreivi Vorontsoville v. 1743. Omistus koski kaikkea mitä alueella oli: maita ja talonpoikia, myllyjä, sahoja, kauppoja ja vaikka kapakoita. Ikuisiksi ajoiksi lahjoitettuja maita saattoivat aateliset ruveta myymään kaupunkilaisille liikemiehille. Tällöin verotusoikeudet siirtyivät eri muodoissaan omistuksen mukana. Lahjoituskirjassa lueteltiin ne tilat, joita lahjoitus koski. Tämä tarjosi mahdollisuuden taktikointiin siten, että tilasta muodostettiin perinnön jaon yhteydessä uusia tiloja, joita ei ollut mainittu lahjakirjassa. Autioille tiloille ei lahjoituskirjassa ollut määrätty veroa ja ne voitiin asuttaa uudelleen ja pyrkiä kieltämään niille esitetyt verot. Useimmiten rasite oli työvelvoite, jonka määrää omistajat pyrkivät yksipuolisesti ja häikäilemättä kasvattamaan. Jaakkima siis kuului varsinaisiin yksityisiin lahjoitusmaihin, joiden asukkaiden kohtalo lienee ollut juuri surkuteltavin. Saman kohtalon kokivat naapuripitäjät Lumivaara, Kurkijoki, Hiitola ja Parikkala, samoin kuin suuri osa Kannaksen kunnista. Osa Laatokan Karjalan kunnista oli alun perin lahjoitettu luostareille. Käytännössä Kymenkartanon lääni(1743) ja osa Kannaksen pohjoisosan kunnista kuului kruunulle.

Omistajien ahneus vain lisääntyy.

Omistajien ahneus oli vuosisadan loppuun mennessä kasvanut jo aivan suhteettomiin mittoihin: Vuonna 1801 hyväksytyssä Taubialan sopimuksesta tuli esikuva muillekin. Siinä oli työpäivien määrä nostettu 60 päivästä 326 päivään yhden auranalan pinta-alalta. Tällaisen velvollisuuden täyttäminen osoittautui mahdottomaksi, mutta ahneudella ei tunnetusti ole mitään rajaa. Vaikka sopimus sitten kumottiin vuonna 1811, oli se ehtinyt aiheuttaa paljon vahinkoa talonpoikien oikeudelle. Talonpojat ryhtyivät uppiniskaisiksi ja nousivat väkivaltaiseen kapinaan, jota taltuttamaan tarvittiin sotaväkeä. Mellakoita

rekisteröitiin 28. Lahjoitusmaa-alueilla asui noina vuosina 60 000 henkeä eli ainakin kolmasosa Vanhan Suomen väestöstä.

Pelätyimpiä maakunnan väestön keskuudessa olivat sotaväenotot. Niissä otettiin arpomalla miehiä 25 vuoden palvelukseen Venäjän sotaväkeen. Usein rekryytit saivat etukäteen tiedon arvonnasta tuloksista ja lähtivät karkuteille välttääkseen joutumisen sotaväkeen. Tästä johtuen satojakin miehiä oli karkuteilla yhtä aikaa, ja kruununpalvelijoita oli heitä jahtaamassa. Sotaväenotto lakkautettiin vuonna 1812, jolloin Vanha Suomi yhdistyi muuhun Suomeen Venäjän vallattua koko Suomen. Siihen mennessä oli 5773 Karjalan poikaa joutunut Venäjän taistelutantereille. Harvat palasivat takaisin.

Vanha Suomi palautetaan muun Suomen yhteyteen

Kustaa III pyrki palauttamaan takaisin edellisissä sodissa menetetyn Vanhan Suomen aloittamalla hyökkäyksen kesällä 1788. Hyökkäys Savonlinnan ja myöhemmin Haminan valtaamiseksi epäonnistui. Tähän liittyy Suomen upseerien yritys irrottaa Suomi itsenäiseksi Venäjän suojeluksessa. Yritys paljastui Anjalan liiton muodossa ja johti maanpetossyytteisiin. Sotaonni vaihteli ja Ruotsi saavutti myös voittoja, mm. Ruotsinsalmen meritaistelussa. Katariina II suostui rauhaan ilman alueluovutuksia. Itsenäistymissuunnitelmat tulivat esiin uudelleen 1808, kun Venäjä aloitti Suomen valloittamisen. Tämä Suomen sotana tunnettu tapahtuma liittyi Ranskan ja Venäjän välillä v. 1807 solmittuun Tilsitin sopimukseen, jonka seurauksena Venäjä otti Suomen. Tässä tuntuu samansuuntaista suurvaltapolitiikan siipien havinaa kuin liki 150 vuotta myöhemmin Saksan ja Neuvostoliiton välillä tehdyssä sopimuksessa, jonka seurauksena Suomi joutui jälleen samaan tilanteeseen ja hyökkäyksen kohteeksi. Vanha Suomi ei joutunut sotatantereeksi Suomen sodassa, koska se jo kuului Venäjään eikä Ruotsi kyennyt menestyksekkääseen vastahyökkäykseen.

Vanhan Suomen liittäminen muun Suomen yhteyteen sodan jälkeen ei suinkaan ollut itsestään selvä. Olihan alue kuulunut Venäjään jo satakunta vuotta ja mm. maanomistusolot olivat Vanhan Suomen alueella Venäläisellä tolalla. Liittämistä ei voitu tehdä ilman välittömästi. Pietarissa perustettiin v. 1809 Suomen asian komitea, jonka johtoon tuli v. 1811 Gustaf Mauritz Armfelt, apunaan mm. G.M. Sprengtporten, joka oli kehittänyt Suomen itsenäistymisajatuksen 1780-luvun lopulla. Näiden henkilöiden ja Aminoffin, Speranskin ja ministeri D. Alopaeuksen toiminnalla oli tärkeä merkitys Karjalan liittämisessä Suomeen. Marraskuussa 1811 määräsi keisari Aleksanteri I Porvoon piispan suorittamaan piispantarkastuksen Viipurin läänissä. Tämä toimi ennakoiti jo tulevaa liittämistä. Alue siis liitettiin Suomeen Viipurin läänin nimellä. Käytännön liittämistoimia johtamaan perustettiin Suomen asiain järjestämiskomitea johtajanaan tarmokas Karl Stjernvall. Työ tuli valmiiksi vuoden 1813 loppuun mennessä.

Maanomistusolojen järjestäminen.

Suomen sodan lopputulos ja Vanhan Suomen liittäminen Suomeen ei tuonut sinänsä mitään ratkaisua maanomistusolojen vaikeaan tilanteeseen. Kuten arvata saattaa, ongelmia

riitti vielä pitkälle tulevaisuuteen. Vaikka tilanne oli virallisesti palautettu vuoden 1811 ukaasilla takaisin v. 1728 revision tasalle ja siten estämään mielivaltaiset veronkorotukset, herätti se pahaa verta donataareissa (=lahjoitusten saajissa). Järjestämiskomitea pyrki analysoimaan lahjoituskirjojen muodon. Määräaikaiset ja elinaikaiset sopimukset päättyivät aikanaan ja lahjoitukset palautuivat kruunulle. Osa lahjoituksista oli kuitenkin tehty ikuisiksi ajoiksi ja perinnöllisiksi. On luonnollista, että tällaisten sopimusten purkaminen ei ollut helppoa. Mielenpitoet menivät pahasti ristiin sen suhteen kenen oikeuksia pitäisi kunnioittaa. Näissä oloissa tehtiin oikeaan osunut ehdotus. Maaherra Stjernvall oli jo aiemmin ehdottanut, että valtio ostaisi lahjoitusmaat takaisin kruunulle. Valitettavasti ehdotus jäi melkein kokonaan huomiotta ja siitä syystä vaikeudet jatkuivat.

Vielä niinkin myöhään kuin 1825 asetettiin erityinen lahjoitusmaakomitea, joka esitti maanluonnoksi täydellistä rälssiä, jolloin donataareille annettiin oikeus yksipuolisesti määrätä veroista. Talonpojat muuttuivat lampuodeiksi, jotka viljelivät donataarien omistamaa tilaa. Siirtymäaika oli kymmenen vuotta. Jos talonpoika ei suostunut isännän määräämiin ehtoihin, voi omistaja häätää talonpojan tienensä ja ottaa tilalle uuden. Talonpoikien kannalta tulos oli siis kaikkein huonoin mahdollinen, mutta suurin osa joutui suostumaan armottomiin ehtoihin, koska vaihtoehdotkaan eivät olleet hyvät. Päätöksen ulkopuolelle jäivät ne talonpojat, jotka pystyivät osoittamaan olleensa tilojen omistajia ja perintötilallisia jo ennen lahjoitusta 1700-luvun alussa. Aikaisemmin todettiin, että Jaakkima lahjoitettiin ensimmäisen kerran 1710-luvulla. Oliko Tuunainen silloin jo tilansa omistaja Jaakkimassa ja pääsiko suku siten osalliseksi erityispykälästä, on hieman epäselvää. Sen mukaan, että esi-isä Staphan ja hänen puolisonsa Anna Kormano ovat saaneet pojan 1710, voisi olettaa heidän olleen tilan omistajia lahjoituksen aikaan.

Krimin sodan ja 1855 tapahtuneen hallitsijan vaihdoksen jälkeen keskusteltiin vilkkaasti lahjoitusmaiden lunastamisesta valtiolle. Aikaisemmin rahavarat eivät olleet sallineet tällaista ratkaisua, vaikka sellaista olikin ehdotettu (Stjernvall). Vihdoin vuonna 1863 Helsinkiin koolle kutsutut säädyt päättivät lunastaa maat valtiolle sitä mukaa kuin niitä ilmaantui myytäväksi. Koko osto-operaatiosta tuli pitkäaikainen. Kurkijoki ja Jaakkima ostettiin 1871, mutta viimeiset kaupat syntyivät vasta 1891. Miljoona hehtaaria ja 76000 talonpoikaa vapautui rälssistä. Talonpojille annettiin 40 vuotta aikaa lunastaa tilansa omaksi ja sinä aikana piti suorittaa myös isojako. Lampuodit voivat myös lunastaa alueet suoraan omistajalta niillä ehdoilla, jotka valtio oli sopinut lahjoitusmaan omistajan kanssa. Jos tila kuitenkin siirtyi valtiolle, voivat lampuodit lunastaa tilat valtion sopimilla ehdoilla, mutta valtio pidätti omistukseensa osan metsiä. Kannaksen alueella metsät oli hakattu aika vähiin ja taloihin jäi hyvinkin niukalti metsää. Joillakin alueilla metsäalat olivat niin arvokkaita, että lunastushinnan pääsi suorittamaan välittömästi metsää myymällä. Tuunaisen metsäinen tilaa lienee tarjonnut mahdollisuuden rahoittaa tilakauppoja metsärahoilla. Tämäkin on vain kirjoittajan päättelyä eikä tutkittua tietoa.

Karjalako takapajula?

Matkalaisten kuvaukset Vanhan Suomen alueesta ja muusta osasta Suuirruhtinaskuntaa antavat ymmärtää, että Karjalan alue jäi monin tavoin jälkeen kehityksestä ollessaan

Venäjän alaisuudessa. Merkittävänä syynä tähän pidetään lahjoitusmaaoloja, jotka passivoivat ja köyhdyttivät talonpoikia. Matkalaisten kuvauksissa esiintyy myös asukkaita, jotka olivat ahkeria, siistejä ja ystävällisiä. Erot kuvatuissa ihmisissä olivat niin suuret, että pitkälle meneviä johtopäätöksiä esimerkiksi kansan luonteesta ei ole syytä tehdä vähättelevistä matkakuvauksista, joissa karjalaiset ovat jurottavia, rähjäisiä, köyhiä, pahansuisia ja kavalia. Kaikki tämä on varmaan totta, mutta yhtä paljon niistä kuvastuu kirjoittajien ylemmyudentunne siksi, että ovat tulleet vauraammasta lännestä tai jopa emämaa Ruotsista.

Karjalan alueen arvioihin ovat vaikuttaneet ilmiselvästi mm. kieliolot. Lännestä tulleet havainnoijat ovat saattaneet pitää aluetta takapajuisena, koska alueen murteet ovat saattaneet olla kutakuinkin käsittämätöntä mongerrusta ulkopuolisen korvalle. Varsinkin Viipurissa on ollut monikansallinen kulttuuri, joka on ollut lännestä tulleille kovin käsittämätön. Se voidaan ymmärtää toisaalta myös rikkaudeksi. Arviot Vanhan Suomen jälkeensä jääneisyydestä saattoivat kummuta ajatuksesta, että Karjala pitäisikin liittää Venäjään eikä Suomen suurruhtinaskuntaan. Oli vaara, että Vanhaa Suomea koskevat käytännöt saattoivat levitä koko maata koskeviksi ja eräät vaikuttajat lännessä menivät niin pitkälle, että ehdottivat Karjalan erottamista Autonomisesta Suomesta ja sen liittämistä Venäjään. Onneksi jopa tsaari itse vakuuttui Porvoon valtiopäiville v.1809 tullessaan, että karjalan olojen kehittäminen tapahtuisi Suurruhtinaskunnan yhteydessä parhaalla mahdollisella tavalla.

Koululaitos oli karjalassa valtiovallan alaisena, kun se Ruotsin alaisessa Suomessa oli kirkon alainen. Voidaan katsoa, että Karjalassa Venäjän mallin mukaan järjestetty koulu edusti uskonnollisesti suvaitsevaista linjaa. Vanhan Suomen liittyminen Suomeen merkitsi askelta taaksepäin koululaitoksen järjestämisessä, koska koulun hallinto tuli nyt kirkon taholta ja se merkitsi tiettyä suvaitsematonta asennetta koulun hallinnossa, erityisesti tietysti uskonnollisissa asioissa. Venäjällähän vallitsi uskonnonvapaus.

Eksoottisuutta enemmän kuin takapajuisuutta edusti 1800-luvulla suomalaisten tietoisuuteen tullut kuva Karjalasta suomalaisen kansanrunouden ja kansankulttuurin kotimaana. Leimallisesti tämä oli Vienan Karjalan piirre, mutta se yhdistyi koskemaan koko Karjalaa. Tämä idealisoitu runo-Suomen kuva ei vastannut todellisuutta edes siltä osin kuin se koski alueita, joissa vielä muistettiin vanhat kalevalaiset laulut. Nämäkään alueet eivät olleet täysin ulkomaailmasta eristyneitä, vaikka sijaitsivatkin välillä tiettemien taipaleiden takana. Se mitä on sanottu maanviljelyksen jälkeensä jääneisyydestä, piti kyllä hyvin paikkansa noilla alueilla. Peltoviljelyä ei juuri ollut muuta kuin talojen läheisyydessä sijaitsevilla tilkuilla. Kaskeamista jatkettiin koko 1800-luvun ajan. Karjaa laidunnettiin metsissä ja kalastuksella hankittiin ravintolisää ja etenkin talvella metsästyksellä.

Elinkeinoelämän piirteitä ja niiden vaikutus yhteiskunnan rauhaan

Vaikka lähes kaikki ihmiset asuivat 1800-luvun Karjalassa maaseudulla, alkoi erityisesti Viipurin merkitys näkyä ulospäin huomattavana keskuksena, joskaan ei tietysti Pietarin veroisena. Ensimmäisinä nousivat viipurilaiset kauppahuoneet, joiden perustajat ja

haltijat olivat alueelle tulleita saksalaisia. Tällaisia kauppahuoneita olivat Hackman, Wahl ja Rosenius&Seseman sekä venäläinen Tichanoff. Viipurilaisista kauppaporvareista tunnetuimpia olivat Karl Rothe, Starckjohann, Viktor Hoving ja legendaarinen Lallukka. Saimaan kanavan avaamisella 1856 oli valtava merkitys Karjalan talouselämälle.

Vanhan Suomen alueella yleinen tapa jakaa maat perinnönjaon yhteydessä johti vääjäämättä keskimäärin pieniin tilakokoihin, vaikka pellonraivaus tuottikin uutta peltoa koko ajan. Karjalan pohjois- ja itäosissa jatkui kaskeaminen pitkään sen jälkeen kun se muualla oli jo loppunut. Vielä 1860-luvulla kaskettiin Kurkijoella ja Jaakkimassakin. Tässäkin suhteessa muun Suomen alueet olivat taloudellisesti kilpailukykyisempiä. Siellä maiden jakaminen perinnönjaossa oli kielletty. Toisaalta on taas todettava, että karjanjalostus kehittyi hyvin 1800-luvun loppupuolella erityisesti Kannaksen alueella. Tähän vaikutti Pietari suurena ja vaativana markkina-alueena. Kannaksen tilakoko oli sekin pieni.

Pietari tarjosi työtilaisuuksia sivuelinkeinona alueen talonpojille. Tavallisesti työparin muodosti mies hevosineen. Tämän takia Karjalassa oli suhteellisesti paljon enemmän hevosia kuin muualla Suomessa. Nautoja pidettiin paljolti siksi, että saatiin lantaa peltoviljelyyn. Nautakarjaa ruokittiinkin vain sen verran, että se selvisi talven yli. Teurastukset piti suorittaa syksyllä, jolloin kesän rehutilanteen ansiosta naudat olivat hyvässä lihassa. Vähitellen tilanne muuttui, kun Pietarissa avautui mahdollisuus karjataloustuotteiden myyntiin. Alkoi olla merkitystä sillä, että karja tuotti maitoa ympäri vuoden. Tuotto vaati heinän viljelyä. Se taas johti perinteisen kolmivuoroviljelyn (ts. vuorottelu: syysvilja-kevätilja-kesanto) muuttumiseen viljan ja heinän viljelyn vuorotteluun. Muutos tapahtui vain vähitellen, koska monen mielestä oli tyhmää viljellä heinää ja vielä siten, että viljan ala pieneni. Olihan kolmivuoroviljelyssä vain kolmasosa kesannolla ja viljan viljelyala siten kaksi kolmasosaa. Viljelyskasvit olivat ruis, ohra ja kaura sekä tattari. Tattari tuotti hyviä satoja onnistuessaan, mutta oli hallanarka ja siksi epävarma. Ruokatalous perustui kokonaan kasviravintoon. Kala ja karjataloustuotteet ja varsinkin liha olivat vain särpimen asemassa ruokavaliossa.

Koska karjan tuotoksella oli mainio kysyntä, muutos oli tarpeellinen. Piti lisätä karjaa ja sen tuottoa. Samalla saatiin lisättyä lannan tuottoa, mikä oli tarpeen parempien satojen saamiseksi. Tämä kehitys kannusti voimakkaaseen peltoalan lisäykseen ja raivaukseen. Osin peltoalaa saatiin lisättyä järviä laskemalla. Sivuelinkeinojen harjoittamisen mahdollisuus ja tilojen jako perintönä johti siihen, että Karjalassa ei syntynyt yhteiskunnallista eriarvoisuutta maattoman väestön ja tilallisten välillä.

Kaupan ohessa tarvittiin kuljetuspalvelua runsaasti. Esimerkiksi koivistolainen laivanvarustus oli hyvinkin huomattavaa. Mainitaan laivastoon kuuluneen 1800-luvun puolivälissä liki sata laivaa Laatokan puolella ja neljäsataa laivaa Suomenlahden puolella. Liikennöinnin pääsuunta oli autonomian ajalla Pietari. Vientitavaroista tärkeimpiä olivat puutavara(halko), karjataloustuotteet(voi, liha) ja kala. Mukulakivien nosto merestä ja vienti Pietariin kohosi määrällisesti jopa kilpailemaan halkokaupan kanssa. Maatalouden tilaa kuvaa se, että takaisin tuotiin runsaasti viljaa. Karjala ei siis ollut omavarainen tässä suhteessa.

Karjalan alue soveltui hyvin kalastuselinkeinon harjoittamiseen. Parhaina aikoina jopa pari tuhatta henkeä sai toimeentulonsa kalastuselinkeinosta, kalastuksesta ja siihen liittyvästä kuljetuksesta. Kalastus oli mahdollista sekä Suomenlahden että Laatokan puolella. Markkinapaikkana Pietari oli taaskin ylivertainen. Laatokan puoleinen kalastus oli huomattavalta osalta maatalouden sivuelinkeino, mutta ammattikalastustakin harjoitettiin.

Talvikalastuksen merkitys oli kesäkalastusta suurempi. Siihen vaikutti se, että kalan säilyttäminen myyntiin ei vaatinut suolaamista eikä tynnyreitä. Talvella voitiin myös hyödyntää suoraa kuljetusta jäätä pitkin Pietariin. Talvikalastus tehtiin pääasiassa verkoilla ja nuotalla. Saaliskalana oli enimmäkseen silakka ja haili. Näiden ohella oli merkitystä norssilla ja kiiskillä. Kuoretta pyydettiin enimmäkseen verkoilla, mutta näitä pyydettiin myös onkimalla. Onkiminenkin oli tuottoisaa, koska esimerkiksi kiiskiä myytiin kappalekaupalla ja sen piti olla elävää. Näin kalalle kuljetuskustannusten takia tuli hyvä hinta.

Kaiken kaikkiaan alueen kalansaaliin osuus koko maan saaliista oli erittäin huomattava ja sen merkitys taloudellisesti huomattava.

Vantaalla 18.12.2008

Pauli Tuunainen